

Renta rodzinna jako świadczenie skierowane do rodziny

MAŁGORZATA SZYDŁO-KALINKA
Katolicki Uniwersytet Lubelski w Lublinie

STRESZCZENIE: *Artykuł przedstawia rentę rodzinną w kontekście zabezpieczenia społecznego wypłacanego w przypadku utraty żywiciela rodziny. Omówiono katalog osób uprawnionych do otrzymywania tego świadczenia, zwracając szczególną uwagę na dzieci uczące się. Warto zauważyć, że orzecznictwo sądów przychyliło się do pobierania renty rodzinnej przez dzieci kontynuujące naukę. Przepisy ustawy o emeryturach i rentach nie przewidują otrzymania renty rodzinnej przez konkubenta, a orzecznictwo i literatura zgodnie podzielają to stanowisko.*

SŁOWA KLUCZOWE: *renta rodzinna, zabezpieczenie społeczne, świadczenia rodzinne*

Wstęp

Artykuł ukazuje rentę rodzinną jako świadczenie skierowane do rodziny. Szczególną uwagę poświęcono specyficznej funkcji renty, tj. zabezpieczeniu materialnemu w przypadku śmierci żywiciela rodziny. Z utratą osoby bliskiej związane są bowiem nie tylko skutki psychiczne, ale i niekiedy bytowe. Gdy zmarły był jedynym żywicielem rodziny, to państwo powinno zapewnić rodzinie, jako najmniejszej jednostce społecznej, odpowiednie środki pieniężne będące odpowiednikiem zarobków osoby zmarłej. Z tego powodu świadczenie takie jak renta rodzinna staje się koniecznym zabezpieczeniem społecznym.

W artykule poruszono istotę renty rodzinnej, związaną głównie z osobami uprawnionymi do niej. Renta rodzinna staje się bowiem dla nich zabezpieczeniem materialnym.

Renta rodzinna jako zabezpieczenie społeczne

Charakter renty rodzinnej

Nie istnieje jednolita definicja zabezpieczenia społecznego z powodu rozbieżności w międzynarodowych ustawodawstwach oraz w różnych naukach (ekonomicznych, prawnych czy społecznych)¹. Jeśli przyjmiemy, że istotą zabezpieczenia społecznego jest zapewnienie bezpieczeństwa materialnego osób w sytuacji, *gdy nie mogą oni sobie tego zapewnić poprzez własną pracę*, to niewątpliwie renta rodzinna stanowi zabezpieczenie materialne w przypadku utraty żywiciela rodziny³. Zatem jest to świadczenie z tytułu ubezpieczeń rentowych⁴. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych⁵ (dalej jako ustawa o emeryturach i rentach) w art. 65–67 określa jedynie zakres podmiotowy osób uprawnionych i wysokość świadczenia.

¹ W. Koczur, *Zabezpieczenie społeczne. Zarys problematyki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Katowice 2012, s. 14.

² R. Garbiec, *Zabezpieczenie społeczne. Istota i elementy systemu*, Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2008, s. 5 i n.

³ M. Klimas, *Renta rodzinna*, [w:] M. Klimas, *Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych*, Lex nr 166608.

⁴ J. Jończyk, *Prawo zabezpieczenia społecznego*, wyd. II, Zakamycze, Kraków 2003, s. 168–169.

⁵ Tekst jedn. DzU 2016, nr 0, poz. 887.

Państwo powinno zapewnić rodzinie, jako najmniejszej jednostce społecznej, odpowiednią opiekę i ochronę, a co za tym idzie – właściwe warunki bytowe. Wiąże się to z odpowiednią sytuacją materialną rodziny, która ma ułatwić jej właściwe funkcjonowanie w społeczeństwie. Podnosi się, że renta rodzinna ma charakter wtórny (pochodny), a więc przysługuje w miejsce pobieranych przez zmarłego należności⁶. Skutkuje to tym, że nie jest możliwe samodzielne nabycie prawa do renty rodzinnej jako prawa do odrębnego świadczenia. Wiąże się to z pozycją rodziny i specyficznych zależności w tej małej grupie społecznej. Ustawodawca stawia zatem konieczny wymóg w postaci istnienia pierwotnego świadczenia⁷.

Ryzyko socjalne

Rentę rodzinną należy rozpatrywać w kategoriach zabezpieczenia materialnego wypłacanego w przypadku utraty (śmierci) żywiciela rodziny (*death of breadwinner*). Za żywiciela rodziny uważa się osobę, której działalność zarobkowa przynosiła dochody gospodarstwu domowemu, a jej śmierć spowodowała materialne konsekwencje⁸. Pojęcie „żywiciela” to kategoria prawna, a nie tylko kategoria faktyczna. Wiąże z sobą pewną powinność moralną o charakterze alimentacyjnym⁹. Jednym z pierwszych dokumentów, który podejmował tematykę utraty żywiciela, była pochodząca z 1952 r. konwencja nr 102 Międzynarodo-

wej Organizacji Pracy¹⁰. Zgodnie z treścią art. 60 ust. 1 (część X) tej konwencji przedmiot ochrony świadczenia w razie śmierci żywiciela rodziny powinien obejmować utratę przez wdowę lub dzieci środków utrzymania z powodu śmierci żywiciela rodziny¹¹.

W literaturze przedmiotu często podejmuje się tematykę ryzyka utraty żywiciela. Istotne jest określenie, *kiedy (w jakich okolicznościach) dana osoba ma prawo pozostawać na utrzymaniu ubezpieczonego, aby w razie jego śmierci obowiązek dostarczania środków utrzymania przejął ubezpieczenie rentowe*¹². Ponadto ryzyko to jest bezpośrednio związane z sytuacją osób, które znajdują się na „utrzymaniu” zmarłego – żywiciela rodziny. W wyniku śmierci żywiciela osoby te zostają pozbawione środków niezbędnych do egzystencji. Zasadne jest zatem dostarczanie tym osobom świadczenia z ubezpieczenia społecznego¹³.

Z tego względu można mówić o pewnym ryzyku osób „utrzymywanych” przez żywiciela rodziny¹⁴. Przyjmuje się, że jest to tzw. ryzyko socjalne (społeczne). Przychylić można się do definicji podanej przez T. Szumlicza, że ryzyko społeczne to *zagrożenie zdarzeniem, którego zaistnienie powoduje stratę w posiadanych lub spodziewanych zasobach gospodarstwa domowego*¹⁵. Utrata żywiciela *nie powinna być ujmowana jako ryzyko osób pozostających na jego utrzymaniu, lecz ryzyko samego żywiciela przejawiające się niebezpieczeństwem pozostawienia tych osób bez środków do życia*¹⁶.

⁶ M. Bartnicki, *Komentarz do art. 65 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych*, [w:] K. Antonów (red.), *Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz*, Lex nr 172073; T. Szumlicz, *Ubezpieczenie społeczne. Teoria dla praktyki*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz-Warszawa 2006, s. 226. Zob. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 26 maja 2015 r. (III Aua 229/15) oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22 maja 2014 r. (III Aua 966/13).

⁷ I. Jędrasik-Jankowska, *Ochrona ubezpieczeniowa ryzyka utraty żywiciela*, [w:] T. Szumlicz (red.), *Społeczne aspekty ubezpieczenia*, Warszawa 2005, s. 115.

⁸ T. Szumlicz, *Ubezpieczenie...*, op. cit., s. 220. Podobnie I. Jędrasik-Jankowska, *Pojęcia i konstrukcje prawne ubezpieczenia społecznego*, Lexis Nexis, Warszawa 2012, s. 288–289.

⁹ J. Jończyk, *Prawo...*, op. cit., s. 17.

¹⁰ Konwencja nr 102 MOP dotycząca minimalnych norm zabezpieczenia społecznego, przyjęta w Genewie dnia 28 czerwca 1952 r. (DzU 2005, nr 93, poz. 775).

¹¹ Art. 60 ust. 1 konwencji MOP nr 102. Zob. też M. Sadowska, *Kategoria dzieci uprawnionych do otrzymania renty rodzinnej po śmierci żywiciela*, „Rozprawy Ubezpieczeniowe” 2012, nr 13.

¹² I. Jędrasik-Jankowska, *Ochrona...*, op. cit., s. 114.

¹³ Tamże, s. 111.

¹⁴ T. Szumlicz, *Ubezpieczenie...*, op. cit., s. 220. Podobnie I. Jędrasik-Jankowska, *Ochrona...*, op. cit., s. 111 i n. oraz teź *Pojęcia...*, op. cit., s. 288; J. Jończyk, *Prawo...*, op. cit., s. 17.

¹⁵ T. Szumlicz, *Ubezpieczenie...*, op. cit., s. 80.

¹⁶ M. Bartnicki, *Komentarz...*, op. cit.

Można zatem stwierdzić, że renta rodzinna stanowi zabezpieczenie materialne dla najbliższej rodziny na wypadek śmierci danej osoby.

Istota renty rodzinnej

Sluszne jest stwierdzenie, że *członkowie rodziny nie otrzymują świadczenia w związku z własną pracą, ale pracą ubezpieczonego*¹⁷. Utrata żywiciela rodziny wiąże się bezpośrednio z sytuacją, kiedy małżonek zmarłego, dzieci albo rodzice nie mogą same się utrzymywać, m.in. ze względu na wiek. Ma to również miejsce wtedy, gdy niemożność podjęcia pracy zarobkowej przez te osoby uwarunkowane jest utratą zdolności do pracy. I. Jędrasik-Jankowska podaje także przykład chęci kontynuowania nauki albo opieki nad dzieckiem¹⁸. Zwraca ona również uwagę na tradycyjną rolę kobiety-malżonki w społeczeństwie w kontekście uprawnienia do renty rodzinnej. Za przykład stawia rodzinę górniczą, w której żona nigdy nie pracowała, a zawsze przysługiwała jej renta rodzinna¹⁹. Jest to odzwierciedlenie poglądu, że wdowa ma prawo do świadczeń bez względu na to, czy może utrzymać się sama.

Jeśli mowa o dzieciach, można śmiało stwierdzić, że całokształt przepisów prawnych wskazuje, że zasadniczym celem renty rodzinnej jest *dostarczanie środków utrzymania tym dzieciom pracownika (rencisty), które w związku z kształceniem się w szkole nie wykonują pracy stanowiącej źródło utrzymania*²⁰. Konkludując,

wypłata tego świadczenia dzieciom ma im umożliwić dalszą naukę oraz ułatwić zdobycie zawodu. Celem renty rodzinnej jest ukończenie przez dzieci nauki w szkole²¹.

Przychylić należy się do stwierdzenia, że istotą renty rodzinnej staje się *określenie przez ustawę kiedy (w jakich okolicznościach) dany członek rodziny ma prawo pozostawać na utrzymaniu ubezpieczonego, aby w razie jego śmierci można było uznać, że stracił żywiciela, i aby obowiązek dostarczania środków utrzymania przejął ubezpieczenie społeczne*²².

Co więcej, renta rodzinna przysługuje „łącznie” wszystkim uprawnionym. Jest to uzasadnione tym, że osoby te wspólnie korzystały z dochodów żywiciela rodziny²³. To odzwierciedlenie założeń wynikających z art. 18 Konstytucji²⁴, z którego wynika, że powinna być zapewniona ochrona potrzeb rodziny²⁵.

Osoby uprawnione

Ustawa o emeryturach i rentach przewiduje katalog osób uprawnionych do pobierania renty rodzinnej. To *optymalny i stabilny zakres podmiotowy*²⁶. Są to uprawnieni członkowie rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Renta rodzinna przysługuje łącznie uprawnionym członkom rodziny²⁷.

¹⁷ R. Pacud, *Stosunek prawny dotyczący renty rodzinnej. Przyczynek do dyskusji*, [w:] *Księga pamiątkowa w piątą rocznicę śmierci profesora Andrzeja Kijonkiego*, pod red. Z. Niedbały, Warszawa 2010, s. 201; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 1999 r. (I PKN 408/99).

¹⁸ I. Jędrasik-Jankowska, *Pojęcia...*, op. cit., s. 288–289.

¹⁹ Tamże, s. 289.

²⁰ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 1996 r. (II UR 4/96).

²¹ Tego zdania jest Sąd Apelacyjny w Katowicach, który w wyroku z dnia 10 IX 2013 r. (III Aua 2303/12) słusznie wysnuł tezę, że *celem renty rodzinnej jest ukończenie nauki w szkole, nie zaś bezustanne podejmowanie prób formalnego zapisanie się do szkoły bez faktycznego pobierania tam nauki i faktycznego pozytywnego rezultatu tej nauki zwerifikowanego ukończeniem szkoły czy choćby zaliczeniem roku szkolnego*. Podobnie orzekł Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, który w wyroku z dnia 13 czerwca 2013 r. (III Aua 257/13) uznał, że *celem renty rodzinnej ma być zabezpieczenie finansowe możliwości kształcenia się sieroty bądź półsieroty celem zdobycia kwalifikacji umożliwiających podjęcie pracy, w zamysle pracy zgodnej z tymi kwalifikacjami*. Zgodnie z tym celem zasadne jest zatem przyjęcie, że również doktorantce, która ukończyła dwudziesty piąty rok życia będąc na ostatnim roku studiów doktoranckich (studiów w szkole wyższej), prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

²² I. Jędrasik-Jankowska, *Pojęcia...*, op. cit., s. 289.

²³ R. Pacud, *Stosunki...*, op. cit., s. 187–188.

²⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (DzU 2009, nr 114, poz. 946).

²⁵ R. Pacud, *Stosunki...*, op. cit., s. 188.

²⁶ Tamże, s. 187.

²⁷ W. Muszalski, *Prawo socjalne*, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 2010, s. 134.

Inną sprawą jest pewna fikcja prawna, którą posługuje się ustawodawca przy ustalaniu prawa do renty rodzinnej. Chodzi tutaj o sytuację, w której to *prawo do renty rodzinnej jest ustalone poprzez założenie że osoba zmarła jest całkowicie niezdolna do pracy, przez co renta rodzinna przysługuje w razie śmierci w rzeczywistości całkiem zdrowej osoby*²⁸.

W literaturze wyróżnia się podział na warunki szczególne (art. 68–71) i ogólne (art. 65) nabycia prawa do renty rodzinnej²⁹. Wśród warunków ogólnych należy wyodrębnić m.in. status żywiciela w chwili śmierci. Oznacza to, że osoba zmarła posiadała w chwili śmierci ustalone prawo do emerytury i renty albo spełniała ustawowe wymogi do pobierania jednego z tych świadczeń³⁰. Niezbędną dokumentację potwierdzającą te fakty przedstawiają wnioskodawcy³¹.

Do ogólnych warunków nabycia renty rodzinnej należy również przynależność do kręgu osób uprawnionych³², tj. dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz przysposobione, przyjęte na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności wnuki, rodzeństwo i inne dzieci, z wyłączeniem dzieci przyjętych na wychowanie i utrzymanie w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka, małżonek oraz rodzice³³.

Warto zauważyć, że nie zawsze przynależność do kategorii osób wymienionych w ustawie o emeryturach i rentach będzie oznaczało nabycie prawa do renty rodzinnej. W tej mierze zastosowanie będąc mieć warunki szczegółowe (art. 68–71)³⁴.

Dzieci

Uprawnionymi do pobierania renty rodzinnej są dzieci biologiczne, wobec których osoba zmarła nie zaprzeczyła ojcostwa albo też dzieci, które osoba uznała albo ojcostwo ustalił sąd³⁵. Co więcej, do kręgu uprawnionych do renty rodzinnej zalicza się dzieci zrodzone w konkubinacie³⁶. To słuszne rozwiązanie, gdyż brak formalizacji między rodzicami nie powinien wpływać na stosunki między rodzicami a dziećmi. Niedorzeczne byłoby pominięcie dzieci ze związku nieformalnego w przypadku ustalenia prawa do renty rodzinnej. Jeśli mowa o dzieciach przysposobionych, to bez znaczenia jest to, czy osoba zmarła przysposobiła je sama, czy wspólnie z małżonkiem³⁷.

Warto zauważyć, że do dnia 31 grudnia 2011 r. art 67 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach brzmiał: *w tym również w ramach rodziny zastępczej*³⁸. Obecnie ustawodawca wyłącza *dzieci przyjęte na wychowanie i utrzymanie w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka*. Drugą sytuacją jest możliwość nabycia prawa do renty rodzinnej bez ograniczenia wieku w przypadku dziecka całkowicie niezdolnego do pracy oraz niezdolnego do samodzielnej egzystencji³⁹.

Wątpliwości może budzić pozycja *nasciturusa* w kontekście jego prawa do nabycia renty rodzinnej. Ustawodawca wyraźnie pominął go w katalogu osób uprawnionych. Jednak zgod-

²⁸ R. Pacud, *Stosunki...*, op. cit., s. 187. Zob. też art. 65 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach.

²⁹ Podział za M. Bartnicki, *Komentarz...*, op. cit.

³⁰ Tamże. W omawianym kontekście warto zwrócić uwagę na wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 24 czerwca 2008 r. (II UK 235/07) oraz z dnia 16 października 2009 r. (I UK 130/09). Przykład za M. Bartnicki, *Komentarz...*, op. cit.

³¹ Zwraca na to uwagę Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 14 maja 2015 r. (III Aua1403/14). Zaznaczył w nim, że organ rentowy nie ma obowiązku pouczenia o przysługujących ewentualnych uprawnieniach do renty rodzinnej.

³² M. Bartnicki, *Komentarz...*, op. cit.; M. Klimas, *Renta...*, op. cit.

³³ Art. 67 ust. 1 pkt 1–4 ustawy o emeryturach i rentach. Z kolei zgodnie z ust. 2, za rodziców uważa się również ojczyma i macochę oraz osoby przysposabiające.

³⁴ M. Bartnicki, *Komentarz...*, op. cit.

³⁵ Zob. art. 62 § 1, § 2 i § 3, art. 67, art. 68 § 1 i art. 72 k.r.o. Przykład za E. Hofmańska, *Dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione* [w:] E. Hofmańska, *Konsekwencje prawne śmierci pracownika*; M. Bartnicki, *Komentarz...*, op. cit.

³⁶ Tamże.

³⁷ E. Hofmańska, *Dzieci...*, op. cit.

³⁸ Zmiany wprowadzono ustawą z dnia 9 stycznia 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. DzU 2016, nr 0, poz. 575).

³⁹ M. Bartnicki, *Komentarz...*, op. cit.

nie z treścią art. 8 k.c.⁴⁰ *nasciturus* nabywa prawa majątkowe, kiedy urodzi się żywy. E. Hofmańska podnosi, że za przyznaniem *nasciturusowi* prawa do renty rodzinnej przemawiają względy słuszności⁴¹. Przyjmuje się więc, że nabycie prawa do renty rodzinnej następuje od pierwszego dnia miesiąca, w którym nastąpił poród. Należy uznać, że narodziny (żywego) dziecka są jednym z warunków, o których mowa w art. 129 ust. 2⁴².

Zasadą jest przyznanie renty rodzinnej dziecku do 16. roku życia, a ewentualne przedłużenie trwania tego uprawnienia wynika z faktycznej kontynuacji nauki. W praktyce oznacza to, że sam fakt istnienia formalnego statusu ucznia nie jest wystarczający, jeśli chodzi o wypłatę tego świadczenia. Musi być to faktyczny proces kształcenia się⁴³. Tytułem przykładu można podać sytuację, gdzie zapisanie się np. do szkoły pomaturalnej bez uczestnictwa w zajęciach nie uprawnia do przyznania prawa do renty rodzinnej⁴⁴. Z kolei systematyczność i pozytywne wyniki w nauce nie wpływają na wypłatę świadczenia. Ustawodawca stawia jedynie wymóg kontynuacji nauki oraz ograniczenia wieku⁴⁵.

Na uwagę zasługuje wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., w którym wysnuta została teza, że *ostatni rok studiów [...] nie odnosi się do studiów podyplomowych*⁴⁶. Podobnie okres odbywania aplikacji nie powoduje przedłużenia renty rodzinnej⁴⁷. Z kolei *nie-*

*przedłożenie zaświadczenia o kontynuowaniu nauki po ukończeniu 16 lat uzasadnia wstrzymanie wypłaty renty rodzinnej. Wznowienie wypłaty świadczenia może nastąpić dopiero od miesiąca, w którym organ rentowy uzyskał potwierdzenia dalszej nauki ubezpieczonego w szkole (art. 135 ust. 1 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych)*⁴⁸. Podobnie zaprzestanie nauki, skreślenie z listy studentów czy usunięcie ze szkoły skutkuje utratą prawa do renty rodzinnej⁴⁹. Natomiast okres urlopu dziekańskiego nie wpływa na pozbawienie prawa do renty rodzinnej⁵⁰.

Co do kontynuacji prawa do renty rodzinnej w przypadku dzieci uczących się, to zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach do renty uprawnione są dzieci do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16. roku życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25. roku życia⁵¹. Przyjęta granica 16. roku życia wynika z ustawowej granicy wieku, od której młodzież może podejmować zatrudnienie⁵². Z drugiej strony jednak *jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów*. Zatem w przypadku studiów doktoranckich doktorant może pobierać rentę rodzinną.

Zagadnienie to podejmuje Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 września 2000 r. Stwierdza w nim, że: *studia doktoranckie są nauką w szkole*

⁴⁰ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. DzU 2016, nr 0, poz. 380 z późn. zm.).

⁴¹ E. Hofmańska, *Dzieci...*, op. cit.

⁴² M. Bartnicki, *Komentarz...*, op. cit.

⁴³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 maja 2013 r. (III Aua 542/13).

⁴⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2012 r. (III UK 153/11).

⁴⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 7 maja 2013 r. (III Aua 1457/12).

⁴⁶ I UK 207/07.

⁴⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2010 r. (I UK 189/10).

⁴⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 listopada 2013 r. (III Aua 417/13).

⁴⁹ M. Bartnicki, *Komentarz...*, op. cit.

⁵⁰ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13 lutego 2014 r. (III Aua 1295/13).

⁵¹ Kwestię przedłużenia prawa do renty rodzinnej porusza się m.in. w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 2 sierpnia 2012 r. (III Aua 2532/11). W wyroku tym stwierdzono, że *uzyskanie wpisu warunkowego na ostatni rok studiów w szkole wyższej przed osiągnięciem 25 roku życia pozwala na przedłużenie prawa do renty rodzinnej do zakończenia tego roku studiów*. Zagadnienie to podejmuje również Sąd Apelacyjny w Katowicach, który w wyroku z dnia 13 listopada 2013 r. (III Aua 296/13) definiuje problematyczne sformułowanie „*będąc na ostatnim roku studiów*”. W rozumieniu tego Sądu oznacza to *ostatni faktyczny rok pobierania nauki w szkole, czy na uczelni, a nie odnosi się ono do roku akademickiego od października do czerwca*. Podobnie Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 21 lutego 2013 r. (III Aua 989/12) podkreślił, że *nie są istotne przyczyny wydłużenia czasu nauki, mogą być obiektywnie lub subiektywnie także zawnione*.

⁵² M. Bartnicki, *Komentarz...*, op. cit. Zob. też art. 190 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Tekst jedn. DzU 2016, nr 0, poz. 1666).

w rozumieniu art. 39 ust. 1 pkt 2 ustawy z 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (DzU nr 40, poz. 267 ze zm.). Dlatego w przypadku ich podjęcia absolwent szkoły wyższej zachowuje prawo do renty rodzinnej, jednak nie dłużej niż do osiągnięcia 25 lat życia⁵³. Szczegółne wątpliwości wiążą się z granicą wieku 25 lat. Istnieje możliwość pobierania renty rodzinnej po ukończeniu 25 lat w wypadku, gdy zainteresowany ukończy 25. rok na ostatnim roku studiów w szkole wyższej. Wówczas prawo do renty przedłuża się do zakończenia tego roku.

Warto zwrócić uwagę, że szczególnie studia doktoranckie czy podyplomowe trwają dłużej niż do 25. roku życia. Wydaje się, że przyjęcie takiej granicy wieku może być niekiedy niesłuszne dla kontynuujących naukę. Z drugiej jednak strony bez ograniczenia wieku uprawniony do renty rodzinnej mógłby uczyć się i pobierać to świadczenie. Byłoby to sprzeczne z celem renty, którym jest umożliwienie zdobycia zawodu. Skoro renta ma stanowić zabezpieczenie materialne, to nie można jej pobierać w nieskończoność. Z tego też względu stawianie granic wieku przyjęte przez ustawodawcę jest trafne.

Małżonek

Jeśli mowa o nabyciu prawa do renty rodzinnej przez małżonka, to pod uwagę należy wziąć wdowy/wdowców, jak również małżonków rozwiedzionych lub pozostających w separacji⁵⁴. Renta rodzinna jest uprawnieniem przysługującym małżonkowi po śmierci współmałżonka. Można przyjąć, że świadczenie to stanowi rekompensatę majątkową po śmierci współmałżonka. Mimo to renta ma inny charakter, niż świadczenie przewidziane w treści art. 446 k.c., które jest zadośćuczynieniem pieniężnym za spowodowaną szkodę w postaci śmierci osoby.

Zgodnie z art. 70 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach wdowa nabywa prawo do renty rodzinnej, jeśli ukończyła 50 lat, jest niezdolna do pracy, wychowała co najmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa uprawnionego do renty rodzinnej po zmarłym mężu, o ile nie osiągnęło ono 16 lat, a jeśli dalej się uczy to 18 lat, sprawowała pieczę nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy, uprawnionym do renty rodzinnej. W przypadku przekroczenia wieku 50 lat wdowa otrzymuje rentę dożywotnio⁵⁵. Jeśli małżonkowie nie pozostawali we wspólności małżeńskiej, współmałżonek ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli miał zasądzone alimenty.

Ważnym czynnikiem przy nabyciu prawa do renty rodzinnej jest określenie, czy małżonkowie pozostawali we wspólności małżeńskiej. Pojęcie to, przewidziane w art. 70 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obejmuje nie tylko wspólność majątkową małżeńską, lecz także więź duchową, osobistą, emocjonalną i uczuciową⁵⁶. Dla porównania samo istnienie wspólności majątkowej nie jest wystarczające do przyjęcia, że małżonkowie pozostawali ze sobą we wspólności małżeńskiej⁵⁷.

Co więcej, prawo do nabycia renty rodzinnej przez małżonka jest odzwierciedleniem ochrony współmałżonka, po spełnieniu ustawowych przesłanek z art. 70. Warto przytoczyć wyrok Sądu Apelacyjnego, w którym założono że: *Motyw przyświecający ustawodawcy w stworzeniu instytucji renty rodzinnej opierał się na założeniu, że ochrona współmałżonka (w postaci świadczenia renty rodzinnej), po spełnieniu ustawowych przesłanek zawartych w art. 70 ustawy o emeryturach i rentach, rozpoczyna się z chwilą zawarcia związku małżeńskiego. Ustawodawca świadomie nie ustanowił żadnego ograniczenia, co do długości trwania małżeństwa, z uwagi na szczególnie charakter*

⁵³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2000 r. (II UKN 699/99), z aprobuską głosem M. Skąpskiego. Autor ten aprobuje to orzeczenie, jednak zwraca uwagę na niektóre wątpliwości związane z statusem doktorantów, które nie są jednak przedmiotem tego artykułu.

⁵⁴ Zob. art. 70 ust. 3 i 5 ustawy o emeryturach i rentach. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego pojęcie „małżonki rozwiedziona” użyte w art. 70 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach obejmuje również małżonkę pozostającą w separacji. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2009 r. (I UK 255/08).

⁵⁵ M. Bartnicki, *Komentarz...*, op. cit.

⁵⁶ Wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 5 grudnia 2013 r. (V U 1510/13).

⁵⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 1999 r. (II UKN 320/98).

renty rodzinnej. Renta rodzinna jest świadczeniem przysługującym z ubezpieczenia rentowego w przypadku śmierci żywiciela rodziny. Stanowi ona dla rodziny swego rodzaju rekompensatę utraconych źródeł dochodu⁵⁸.

Inaczej jest w przypadku związków nieformalnych, dlatego warto porównać pozycję małżonka z pozycją osoby ze związku nieformalnego, jakim jest konkubinaty⁵⁹. Ustawodawca nie przewiduje możliwości otrzymania renty rodzinnej przez konkubenta, o czym świadczą wprost przepisy ustawy z 1998 r. Ponadto orzecznictwo i literatura podzielają to stanowisko. Tytułem przykładu należy podać wyrok Sądu Najwyższego, w którym *pozostawanie rozwiedzionych małżonków w konkubinacie nie daje podstaw prawnych do ustalenia prawa do renty rodzinnej po zmarłym byłym mężu*⁶⁰. W uzasadnieniu tego wyroku został przedstawiony pogląd, że *istnienie po rozwodzie więzi emocjonalnej i (lub) materialnej między rozwiedzionymi małżonkami nie stanowi przesłanki przyznania uprawnień do renty rodzinnej. Ma zatem rację Sąd Apelacyjny, że istnienie konkubinatu jest pozbawione prawnej doniosłości dla uprawnienia do renty rodzinnej bez względu na to, czy konkubinaty łączy osoby rozwiedzione, czy też osoby nie pozostające wcześniej w związku małżeńskim*.

Są to rozważania na tle omawianego przepisu. Wbrew natomiast zarzutom kasacji, wnioskodawczyni nie została nazwana „konkubiną”, chociaż trudno uznać, że określenie to ma znaczenie pejoratywne. Podobnie orzekł Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 17.11.2006 r. Stwierdził w nim, że *ustawodawca nie miał woli, by uprawnienia do renty rodzinnej przysługiwały konkubinie*⁶¹. W tej mierze nie będą mieć zastosowania zasady współżycia społecznego.

Konkludując, istniejące rozwiązanie jest trafne, gdyż renta rodzinna, jak sama nazwa wskazuje, przysługuje „rodzinie”, a więc małżonkowi, a konkubina nie jest uważana za rodzinę. Brak więzi prawnej między kohabitantami⁶² powoduje brak skutków prawnych wywodzących się z tego nieformalnego związku. Nie można jednak zakwestionować istnienia bliskich relacji (podobnych jak w małżeństwie) między osobami pozostającymi w związku nieformalnym. Jeśli liczba takich związków wzrośnie, należy zastanowić się nad sensownością wprowadzenia takich przepisów.

Co ciekawe, jedynie w projekcie umowy związku partnerskiego wspomniano o przyznaniu renty rodzinnej również partnerom. Proponowana zmiana dotyczyła art. 67, który miał otrzymać brzmienie: *1) do renty rodzinnej uprawnieni są następujący członkowie rodziny spełniający warunki określone w art. 68–71 [...] dzieci drugiego partnera związanego umową związku partnerskiego; 3a) partner związany ze zmarłym w dniu jego śmierci umową związku partnerskiego*⁶³. W innych projektach brak jednoznacznego wskazania o możliwości pobierania renty rodzinnej przez partnera z związku nieformalnego.

Rodzice

Ostatnią grupą osób uprawnionych do nabycia prawa do renty rodzinnej są rodzice, jeśli spełniają wymagane przez ustawę warunki⁶⁴. Zaliczyć do nich należy sytuację, kiedy ubezpieczony (emeryt lub rencista) bezpośrednio przed śmiercią przyczynił się do ich utrzymania oraz spełniają oni warunki określone w art. 70 ust. 1, 2 i 5 ustawy o emeryturach i rentach⁶⁵.

⁵⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 stycznia 2014 r. (III Aua 505/13).

⁵⁹ Łac. *com cubare* – sypiać ze sobą.

⁶⁰ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1998 r. (II UKN 286/98).

⁶¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 listopada 2006 r. (III AUa 1007/2006).

⁶² Franc. *cohabitaré*, łac. *cohabitation* – osoby wspólnie zamieszkujące. Alternatywne, mniej pejoratywne określenie nieformalnego związku.

⁶³ Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, VI Kadencja, Druk nr 4418 z dnia 19 V 2011 r., [online], [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/F1DA05E62ED0B62BC12578CC00268996/\\$file/4418.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/F1DA05E62ED0B62BC12578CC00268996/$file/4418.pdf), pobrano 28.03.2016.

⁶⁴ Art. 67 ust. 1 pkt 4 i ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach. W rozumieniu ustawy za rodziców uważa się ojczyzna i macochę oraz osoby przysposabiające. E. Hofmańska zwraca uwagę na to, że w polskim ustawodawstwie brak jest definicji legalnej pojęcia „macocha” oraz „ojczym”. Zastosowanie tych pojęć wynika z języka potocznego, gdzie *macocha to żona ojca w stosunku do jego dzieci z wcześniejszego małżeństwa a „ojczym” – mąż matki w stosunku do jej dzieci z poprzedniego małżeństwa*. E. Hofmańska, *Dzieci...*, op. cit.

⁶⁵ Art. 71 ustawy o emeryturach i rentach.

Istotną kwestią jest rozróżnienie pojęcia „przyczynianie się” do utrzymania od „pozostawiania na utrzymaniu”, które miało miejsce w wcześniejszych przepisach prawnych⁶⁶. „Przyczyniał się” oznacza, że: *emeryt lub rentysta, realizując swój obowiązek alimentacyjny, poprzez pomoc finansową świadczoną na rzecz swoich rodziców, podnosił ich status materialny, a jego śmierć doprowadziła do pogorszenia się tego statusu. Z kolei samo określenie „przyczyniał się” należy rozumieć jako „dodał więcej, dołożył, przysporzył komuś czegoś”. Wobec tego należy stwierdzić, że sformułowanie to powinno być rozumiane w ten sposób, że dla spełnienia zawartej w nim przesłanki prawa do renty rodzinnej wystarczające będzie wykazanie choćby częściowego pozostawiania na utrzymaniu zmarłego⁶⁷. Chodzi o sytuację, w której rodzice nie mogli sami się utrzymać, a dziecko bezpośrednio przyczyniało się do ich utrzymania. Należy zauważyć, że obecna ustawa rozszerza krąg uprawnionych osób (rodziców) do nabycia prawa do renty rodzinnej⁶⁸.*

Procedury

Zgodnie z ustawą o emeryturach i rentach wysokość renty rodzinnej wynosi w przypadku: jednej osoby uprawnionej – 85% świadczenia, dwóch osób uprawnionych – 90% świadczenia oraz trzech lub więcej osób uprawnio-

nych – 95% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu⁶⁹. Prawo do renty rodzinnej jest prawem pochodnym, wtórnym. Wynika to z faktu, że wysokość tego świadczenia jest odzwierciedleniem procentu kwoty wynagrodzenia, jakie przysługiwałoby zmarłemu⁷⁰. Z kolei większa liczba uprawnionych zwiększa wysokość pobieranej renty rodzinnej⁷¹. W przypadku sieroty zupełnej przysługuje dodatek, który jest wypłacany wyłącznie osobie uprawnionej⁷². Obecnie wysokość tego dodatku wynosi 392,20 zł⁷³.

Za świadczenie przysługujące zmarłemu żywicielowi rodziny uważa się emeryturę lub rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, którą zmarły pobierał (lub mógł pobierać)⁷⁴. Gdy osoba spełniała warunki do emerytury, a nie pobierała tego świadczenia, to emerytura będzie podstawą wyliczenia renty rodzinnej⁷⁵. Dlatego przy ustalaniu prawa do renty rodzinnej, w pierwszej kolejności rozpoznaniu podlega spełnienie przesłanek przez osobę zmarłą, a dopiero później ustalane jest prawo do świadczenia członka rodziny zmarłej⁷⁶. Obecnie wysokość minimalnej renty rodzinnej wynosi 882,56 zł⁷⁷.

Konkludując, można stwierdzić, że renta rodzinna stanowi zabezpieczenie materialne w przypadku śmierci żywiciela rodziny.

⁶⁶ Ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (DzU nr 40, poz. 267 z późn. zm.).

⁶⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 15 lutego 2012 r. (III Aua 1657/11).

⁶⁸ I. Jędrasik-Jankowska, *Pojęcia...*, op. cit., s. 291-292.

⁶⁹ Art. 73 ust. 1.

⁷⁰ M. Bartnicki, *Komentarz...*, op. cit.; R. Pacud, *Stosunek...*, op. cit., s. 188. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 września 2004 r. (III Aua 1948/03); Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 września 2009 r. (III Aua 377/09).

⁷¹ R. Pacud, *Stosunek...*, op. cit., s. 188.

⁷² M. Bartnicki, *Komentarz...*, op. cit.

⁷³ Komunikat Prezesa ZUS z dnia 15 lutego 2016 r. w sprawie kwoty najniższej emerytury i renty, dodatku pielęgnacyjnego i dodatku dla sierot zupełnych oraz kwot maksymalnych zmniejszeń emerytur i rent (MP z 2016 r., poz. 168).

⁷⁴ Zwraca na to uwagę Sąd Apelacyjny w Katowicach, który w wyroku z dnia 8 września 2004 r. (III Aua 1948/03) przedstawia następującą tezę: *Ustawodawca w przepisie art. 73 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS dlatego postąpił się określeniem „przysługiwałoby” zamiast „przysługiwało”, ponieważ renta rodzinna jest należna nie tylko w przypadku, gdy osoba zmarła miała już ustalone prawo do świadczeń, ale również po osobie, która w dacie śmierci spełniała warunki do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy (art. 65).*

⁷⁵ M. Bartnicki, *Komentarz...*, op. cit. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r. (I UZP 2/08) stwierdzono, że wdowa może żądać ustalenia wysokości renty rodzinnej stanowiącej odpowiedni procent każdego świadczenia, do którego nabył prawo zmarły mąż, niezależnie od tego, czy zostało ono potwierdzone decyzją organu rentowego.

⁷⁶ Wyrok Sąd Apelacyjny w Szczecinie z dnia 7 maja 2015 r. (III Aua 686/14).

⁷⁷ *Najniższe emerytury i renty*, stan na 30.03.2016 [online], ZUS, Departament Świadczeń Emerytalno-Rentowych, <http://www.zus.pl/default.asp?p=1&id=52>, pobrano 30.03.2016.

Zakończenie

Renta rodzinna jest świadczeniem wypłacanym w przypadku utraty żywiciela rodziny. Ma ona stanowić zabezpieczenie materialne dla najbliższych zmarłego, którzy nie mogą podejmować pracy zarobkowej. Ważne jest, aby chociaż w części rekompensowała utracone dochody i polepszała sytuację materialną po śmierci żywiciela rodziny. Stanowi o tym jej wysokość, gdyż jest odzwierciedleniem zarobków osoby zmarłej, a więc materialnie poprawia sytuację rodziny.

Niewątpliwie renta jest świadczeniem skierowanym do rodziny, ma na celu jej dobro i ochronę, a także ułatwienie zdobycia zawodu i polepszenia sytuacji na rynku pracy w przypadku dzieci zmarłego żywiciela rodziny. Warto jednak zastanowić się, czy należałoby wydłużyć wiek dla dzieci uczących się uprawniający do tego świadczenia. Ten aspekt wymaga głębszej refleksji także nad celowością i funk-

cją takiego rozwiązania. Skoro rodzina jako najmniejsza komórka społeczna potrzebuje materialnego wsparcia, aby mogła właściwie funkcjonować w społeczeństwie, to powinna mieć zagwarantowane odpowiednie warunki bytowe i finansowe, zwłaszcza w przypadku śmierci osoby przyczyniającej się do jej utrzymania. Z tego względu oczywiste i właściwe jest rozwiązanie, że małżonkom i dzieciom wypłacana jest renta rodzinna.

W przypadku związków nieformalnych rozważyć należy, czy konkubentom (zwłaszcza z długim stażem związku) mogłaby przysługiwać renta rodzinna i na jakich zasadach. Obecnie ustawodawca nie przewiduje takiego rozwiązania. Warto zastanowić się nad takimi przepisami w przyszłości w związku z współczesnymi przemianami społecznymi.

Podsumowując, renta rodzinna jest świadczeniem skierowanym dla rodziny stanowiącym jej zabezpieczenie materialne w przypadku utraty jej żywiciela.

LITERATURA

- Bartnicki M., *Komentarz do art. 65 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych*, [w:] K. Antonów (red.), *Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz*, Lex nr 172073.
- Garbiec R., *Zabezpieczenie społeczne. Istota i elementy systemu*, Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2008.
- Hofmańska E., *Dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione*, [w:] E. Hofmańska, *Konsekwencje prawne śmierci pracownika*, Lex nr 51626.
- Jędrasik-Jankowska I., *Ochrona ubezpieczeniowa ryzyka utraty żywiciela*, [w:] T. Szumlicz (red.), *Społeczne aspekty ubezpieczenia*, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Warszawa 2005.
- Jędrasik-Jankowska I., *Pojęcia i konstrukcje prawne ubezpieczenia społecznego*, LexisNexis, Warszawa 2012.
- Jończyk J., *Prawo zabezpieczenia społecznego*, wyd. II, Zakamycze, Kraków 2003.
- Klimas M., *Renta rodzinna*, [w:] M. Klimas, *Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych*, Lex nr 166608.
- Koczur W., *Zabezpieczenie społeczne. Zarys problematyki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Katowice 2012.
- Muszalski W., *Prawo socjalne*, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 2010.
- Najniższe emerytury i renty*, stan na 30.03.2016 [online], ZUS, Departament Świadczeń Emerytalno-Rentowych, <http://www.zus.pl/default.asp?p=1&id=52>, pobrano 30.03.2016.
- Pacud R., *Stosunek prawny dotyczący renty rodzinnej. Przyczynek do dyskusji*, [w:] Z. Niedbała (red.), *Księga pamiątkowa w piątą rocznicę śmierci profesora Andrzeja Kijowskiego*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010.
- Sadowska M., *Kategoria dzieci uprawnionych do otrzymania renty rodzinnej po śmierci żywiciela*, „Rozprawy Ubezpieczeniowe” 2012, nr 13.
- Szumlicz T., *Ubezpieczenie społeczne. Teoria dla praktyki*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz-Warszawa 2006.

STRONY INTERNETOWE

- [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/F1DA05E62ED0B62BC12578CC00268996/\\$file/4418.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/F1DA05E62ED0B62BC12578CC00268996/$file/4418.pdf), pobrano 28.03.2016.
- <http://www.zus.pl/default.asp?p=1&id=52>, pobrano 30.03.2016.

AKTY PRAWNE

- Konwencja nr 102 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca minimalnych norm zabezpieczenia społecznego, przyjęta w Genewie dnia 28 czerwca 1952 r. (DzU 2005, nr 93, poz. 775).
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (DzU 2009, nr 114, poz. 946).
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. DzU 2015, nr 0 poz. 2082).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn. DzU 2016, nr 0 poz. 380 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn. DzU 2016, nr 0, poz. 1666).

Ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (DzU nr 40, poz. 267 z późn. zm.).
Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. DzU 2016, nr 0, poz. 887).
Ustawa z dnia 9 stycznia 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. DzU 2016, nr 0, poz. 575).
Komunikat Prezesa ZUS z dnia 15 lutego 2016 r. w sprawie kwoty najniższej emerytury i renty, dodatku pielęgnacyjnego i dodatku dla sierot zupełnych oraz kwot maksymalnych zmniejszeń emerytur i rent (MP 2016, poz. 168).

ORZECZNICTWO

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r. (I UZP 2/08).
Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 1996 r. (II UR 4/96).
Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 1996 r. (II UR 4/96).
Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1998 r. (II UKN 286/98).
Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 1999 r. (II UKN 320/98).
Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 1999 r. (I PKN 408/99).
Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2000 r. (II UKN 699/99).
Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r. (I UK 50/14).
Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2008 r. (II UK 235/07).
Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2009 r. (I UK 255/08).
Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2009 r. (I UK 130/09).
Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2010 r. (I UK 189/10).
Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2012 r. (III UK 153/11).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 września 2004 r. (III Aua 1948/03).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 listopada 2006 r. (III AUa 1007/2006).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 września 2009 r. (III Aua 377/09).
Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 15 lutego 2012 r. (III Aua 1657/11).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 2 sierpnia 2012 r. (III Aua 2532/11).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 lutego 2013 r. (III Aua 989/12).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 10 września 2013 r. (III Aua 2303/12).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 7 maja 2013 r. (III Aua 1457/12).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 maja 2013 r. (III Aua 542/13).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 13 czerwca 2013 r. (III Aua 257/13).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 10 września 2013 r. (III Aua 2303/12).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 listopada 2013 r. (III Aua 296/13).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 listopada 2013 r. (III Aua 417/13).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 stycznia 2014 r. (III Aua 505/13).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13 lutego 2014 r. (III Aua 1295/13).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 16 kwietnia 2014 r. (III Aua 1113/13).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22 maja 2014 r. (III Aua 966/13).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 7 maja 2015 r. (III Aua 686/14).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14 maja 2015 r. (III Aua 1403/14).
Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 26 maja 2015 r. (III Aua 229/15).
Wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 5 grudnia 2013 r. (V U 1510/13).

The family pension as a benefit directed to the family

MAŁGORZATA SZYDŁO-KALINKA
The John Paul II Catholic University of Lublin

SUMMARY: *The main goal of this article is to present family pension in social security of loosing a breadwinner. The author will dedicate to analyse entitled people of getting it, especially the children who are involved. It is worth pointing out that judicature goes along with charging family pension above 25. Furthermore, there is a case of impossibility of getting family pension by a cohabitee in this article. Judicature and literature share this statement. Historical outline is also presented*

KEY WORDS: *family pension, social security, family benefits*